

הפר לא נאכל ללויים כעולה

הגמרא ממשיכה לדון במחלוקת התנאים באופן הבאת קרבן פר העלם דבר של ציבור. ומביאה

הגמרא את מה ששנינו בברייתא, רבי שמעון אומר, נאמר בפרשה של טהרת הלויים: "וְלִקְחוּ פֶּרֶךְ בֶּן בֶּקָר וּמִנְחָתוֹ סֵלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וּפֶר שְׁנֵי בֶן בֶּקָר תִּקַּח לְחֻטָּאת", אם ללמד שהם שנים, והלא כתוב שיקחו אחד לחטאת ואחר לעולה. ואם לומר שתהא חטאת נאכלת ללויים, תלמוד לומר "וּפֶר שְׁנֵי" שני לעולה, וכמו שהעולה אינה נאכלת כך החטאת אינה נאכלת.

כיו"ב אר"י שהי"ב השעירים לא נאכלו

כיוצא בו אמר רבי יוסי על הכתוב בעזרא: "הַפָּאִים מִהַשְּׁבִי בְּנֵי הַגּוֹלָה הַקְּרִיבוּ עֹלוֹת וְכוּ' צִפְרִי חֻטָּאת שְׁנַיִם עֶשֶׂר הֵכֵל עוֹלָה". איך אפשר לומר שהכל עולה הרי כתוב "צִפְרִי חֻטָּאת שְׁנַיִם עֶשֶׂר"? אלא הכל כעולה, ואפילו החטאת אינה נאכלת⁶⁵. כמו ששנינו בברייתא, רבי יהודה אומר על עבודת כוכבים הביאום. ואמר רב יהודה בשם שמואל, הביאום על עבודת כוכבים שעשו בימי צדקיהו. ומבררת הגמרא, מדוע הביאו שנים עשר שעירי חטאת. לפי רבי יהודה אפשר לומר שהביאום שנים עשר שבטים חטאו בעבודה זרה, או ששבעה שבטים חטאו והשאר הביאו חטאת בגרירה. ולרבי שמעון, כאשר אחד עשר שבטים חטאו בעבודה זרה והביאו אחד עשר שעירים, ובית דין הביאו שעיר אחד. אבל לרבי מאיר, שאמר שבית דין מביאים ולא הצבור, כיצד יתכן שהביאו שנים עשר שעירים? עונה הגמרא, שחטאו וחזרו וחטאו וחזרו וחטאו, עד שנים עשר פעמים.

ר"פ א' חטאת שמתו בעליה למיתה בצבור קרבה שאין מיתה בצבור

שואלת הגמרא, כיצד הקריבו בבית המקדש השני חטאות אלו על עבודה זרה

שחטאו בימי צדקיהו, הרי חטאת שמתו בעליה היא מהחטאות המתות? אמר רב פפא, שקבלנו בהלכה למשה מסיני שחטאת שמתו בעליה

65 שהיו שעירים של צבור הנשרפים, שהכניסו את דמם לפנים, כמו ששנינו פרים הנשרפין ושעירים הנשרפין, דהיינו שעירי עבודת כוכבים של צבור. רש"י.

הולכת למיתה רק בחטאת יחיד, אבל לא בחטאת צבור, כיון שאין מיתה בצבור.

א"א לומר שר"פ למד משעירי
מהכתוב בתהלים: "תַּחַת אֲבִיתֶיךָ יִהְיוּ בָנֶיךָ"

שמשמע ממנו שהבנים עומדים במקום האבות, וכמו שהאבות חיים⁶⁶.
הרי בכזה מקרה אפילו ביחיד אינה הולכת למיתה מפני שהבנים עומדים במקום האבות? אלא רב פפא דייק משעיר ראש חדש, שהתורה אמרה שיביאו אותו מתרומת הלשכה. והרי אחרי שהתרומה נתרמה מתו מישראל, והשעיר הוא חטאת שמתו בעליה? אלא מכאן שחטאת של ציבור שמתו בעליה קרבה. שואלת הגמרא מה הדמיון, בשעיר ראש חדש הוא רק ספק אם חלק מהצבור מתו ולכן החטאת קרבה. אבל כאן ודאי שדורו של צדקיהו מתו?

ולא מעגלה ערופה שמכ' על
יוצאי מצרים
אלא רב פפא לומד ממה שלומדים מהכתוב
בעגלה ערופה: "כִּפֹּר לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר

פָּדִיתָ", שראויה כפרה זו שתכפר על יוצאי מצרים. והרי יוצאי מצרים הם מתים, ומכאן שאין מיתה בצבור. והוא הדין לדורו של צדקיהו, שאף על גב שמתו הם מתכפרים בחטאות אלו. שואלת הגמרא, והרי בעגלה ערופה המתכפרים כולם נמצאים בחיים, שעיקר הכפרה של עגלה ערופה היא על החיים. ומיגו שהיא מכפרת על החיים היא מכפרת גם על המתים, יוצאי מצרים. האם נותרו חיים מדורו של צדקיהו?

היו רבים אשר ראו את
הבית הראשון
עונה הגמרא, באמת גם כאן היו בחיים מאלו אשר
ראו את בית המקדש הראשון. כמו שכתוב בעזרא:

"וְרַבִּים וְכוּ" אֲשֶׁר רָאוּ אֶת הַבַּיִת הָרִאשׁוֹן בְּיָסְדוֹ וכו'. שואלת הגמרא, והרי הם היו מועטים ולא רבים והיא חטאת שמתו רוב בעליה, ולא קרבה? עונה הגמרא, מפני שמהכתוב "וְאֵין הָעָם מְפִירִים קוֹל תְּרוּעַת הַשְּׂמִמָּה לְקוֹל בְּכֵי הָעָם" רואים שרובם היו מהדור של הבית הראשון. והחטאת קרבה מפני שהיא חטאת צבור שרוב בעליה קיימים.

66 וכאן יש את הבנים של דורו של צדקיהו.

שואלת הגמרא, הרי דורו של צדקיה, היו

מזידים? עונה הגמרא, שהיתה הוראת שעה

שאף על גב שהיו מזידים הם מתכפרים בקרבן. שאם לא נאמר כך, קשה מה שכתוב בעזרא שבני הגולה הבאים הקריבו: "פְּרִים שְׁנַיִם עֶשֶׂר עַל כָּל יִשְׂרָאֵל אֵילִים תִּשְׁעִים וְשִׁשָּׁה כִּבְשִׁים שִׁבְעִים וְשִׁבְעָה צִפִּירֵי חֲטָאת שְׁנַיִם עֶשֶׂר הֶכֶל עוֹלָה" וכנגד מי הקריבום? אלא שהיתה זו הוראת שעה⁶⁷.

מת אחד מן הצבור חייבים א' מבית דין פטורים

תנו רבנן, מת אחד מן הצבור, הורו בית דין ועשו צבור על פיהם ולא הספיקו להביא את

הקרבן עד שמת אחד מן הצבור חייבין, אחד מבית דין פטורים. שואלת הגמרא, מי התנא ששנה את הברייתא? אמר רב חסדא בשם רבי זירא בשם רב ירמיה בשם רב, שהברייתא היא כרבי מאיר שאמר שבית דין מביאים ולא צבור. ולכן אם מת אחד מן הצבור חייבים, ואם אחד מבית דין מת פטורים, שהיא חטאת שאחד מן השותפים בה מת ולא קרבה⁶⁸.

שאל רב יוסף, מדוע שלא נעמיד את הברייתא כרבי שמעון, שאמר בית דין

מביאים עם הצבור. ולכן אם מת אחד מן הצבור חייבים שאין צבור מתים. ואם מת אחד מבית דין פטורים, מפני שהיא חטאת השותפים? אמר לו אביי, אין להעמיד כרבי שמעון כיון שלשיטתו חטאת שותפים אינה מתה, וגם אם מת אחד מבית דין היו חייבים להקריב. ששנינו בברייתא, פר ושעיר של יום הכפורים שאבדו והפריש אחרים תחתיהם ונתכפרו ונמצאו הראשונים, ימותו כולן, דברי רבי יהודה⁶⁹. רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים, ירעו, לפי שאין חטאת צבור מתה. והרי פר של יום הכפורים, שהוא פר של אהרן הוא חטאת השותפים שהרי הכהנים מתכפרים בו. ורק משום שכאן כפרו באלו שהפריש תחתיהם סובר רבי שמעון שירעו, אבל אם אחד מהשותפים היה מת הייתה קריבה⁷⁰, משום

67 אפשר לתרץ כן על הכל. תוס'.

68 קרא להם שותפין לא משום שחטאת של שותפין בעלמא קרבה, שאין שנים מביאים קרבן. אלא קורא להם שותפין מפני שא"א לקרוא להם צבור, שהרי אינם צבור. רש"י.

69 ואפילו חטאת צבור מתה. רש"י.

70 אע"ג שאינם דומים שכאן מתו בעליהם מ"מ אי אפ' להקריבה ומה לי פסול זה ומ"ל פסול אחר. ואפ"ה א'

שחטאת שותפות אינה כחטאת יחיד אלא כחטאת צבור ואינה מתה.

ר' יוסף א' שכהנים
נקראים קהל
אמר לו ר' יוסף, עדיין אפשר להעמיד את הבריייתא כרבי שמעון, משום שכהנים נקראו קהל, בכתוב "וְעַל הַכֹּהֲנִים וְעַל כָּל עַם הַקֹּהֶל יִכָּפֹר". ולכן רבי שמעון אומר שפר חטאת של הכהנים, הוא כחטאת שעיר של קהל שאינה מתה. אבל בחטאת השותפין סובר רבי שמעון שכאשר אחד מן השותפים מת אינה קרבה, וכאשר מת אחד מן בית דין פטור.

רב אחא ב"א' ששבט לוי אינו
נק' קהל
שואלת הגמרא, אם הכהנים נקראים קהל, יביאו פר בהוראה? ואין לומר שהכהנים מביאים פר בהוראה, שאם כן לרבי שמעון יש י"ג שבטים ומדוע שנינו במשנה רבי שמעון אומר י"ב שבטים מביאים י"ג פרים, פר לכל שבט ושבט ופר לבית דין? אלא אמר רב אחא ברבי יעקב, שלומדים ששטו של לוי לא נקרא קהל מהכתוב: "וְנִתְּנָה לְקָהֹל עֲמִים וְנִתַּתִּי אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת לְזֶרְעֶךָ אַחֲרֶיךָ אַחֲזֶת עוֹלָם", כל שיש לו אחוזה נקרא קהל, וכל שאין לו אחוזה לא נקרא קהל. ועדיין אפשר להעמיד את הבריייתא כרבי שמעון.

אפרים ומנשה הוקשו לשאר
שבטים לנחלה ולא לד"א
שואלת הגמרא, אם כן אין י"ב שבטים? אמר אביי, לומדים מהכתוב "אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה בְּרָאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן יִהְיוּ לִי" שאפרים ומנשה הם שני שבטים. ואמר רבא, הרי כתוב "וּמוֹלֶדֶתְךָ אֲשֶׁר הוֹלֵדְתָּ אַחֲרֵיהֶם לְךָ יִהְיוּ עַל שֵׁם אֲחֵיהֶם יִקְרָאוּ בְּנִחְלָתָם" שאפרים ומנשה הוקשו לשאר השבטים רק ליטול בנחלה כשני שבטים ולא לדברים אחרים? ומכאן ששבט לוי נקרא קהל, אבל הכהנים לא נקראו קהל, והכהנים הם שותפים. ואי אפשר להעמיד את הבריייתא כרבי שמעון.⁷¹

מנשה ואפרים חלוקים בדגלים
ובנשיאים
שואלת הגמרא, האם אפרים ומנשה אינם נחשבים לשני שבטים לדבר אחר, והרי הם חלוקים בדגלים? עונה הגמרא, שכנחלתם כך חנייתם, יעקב אבינו חלק להם את הארץ, וציום איך יחנו לדגליהם, כדי לחלק כבוד לדגלים.

שירעו. תוס'.

71 רש"י.

ואפרים ומנשה חלוקים בנשיאים כדי חלוק כבוד לנשיאים, כמו ששנינו
בברייתא, שלמה עשה שבעה ימי חנוכה, ומה ראה משה לעשות שנים
עשר ימי חנוכה? כדי לחלוק כבוד לנשיאים.

רש"א ה' חטאות מתות אין ולד ותמורת חטאת ושמתו בעליה בצבור
שואלת הגמרא, האם מה שאביי אמר ששמענו שרבי שמעון אמר שחטאת

השותפין אינה מתה הוא דוקא או לאו דוקא? ומביאה הגמרא ראייה ממה
ששנינו בברייתא, רבי שמעון אומר חמש חטאות מתות ולד חטאת,
ותמורת חטאת, וחטאת שמתו בעליה, וחטאת שנתכפרו בעליה,
וחטאת שעברה שנתה. ואי אתה יכול לומר ולד חטאת בצבור, שאין
צבור מפרישין נקבה. ואי אתה יכול לומר תמורת חטאת בצבור, שאין
תמורה בצבור. ואי אתה יכול לומר חטאת שמתו בעליה בצבור, שאין
צבור מתים. שנתכפרו בעליה ושעברה שנתה לא שמענו⁷². יכול ימותו?
אמרת ילמוד סתום מן המפורש. מה מצינו בולד חטאת ותמורת חטאת
ושמתו בעליה, ביחיד דברים אמורים ולא בצבור. אף שנתכפרו בעליה
ושעברה שנתה, ביחיד דברים אמורים ולא בצבור. וקשה על מה שרבי
שמעון אמר מה מצינו, האם דנים אפשר משאי אפשר, שהרי אי אפשר
שולד חטאת, ותמורת חטאת, וחטאת שמתו בעליה יהיו בצבור?

ר"ש למד הלכה ה' חטאות מתות ואומרת הגמרא, שכאן אין דנים אפשר משאי
אפשר. משום שרבי שמעון סובר שכשנצטוו

על ארבע חטאות קיבלו בהלכה למשה מסיני שיהיו נהוגות יחד, במקום
אחד, או ביחיד או בצבור. ורבי שמעון מדייק, שאם נאמר שהוא בצבור,
האם יש את כולם יחד בצבור? אלא ההלכה אמורה ביחיד ולא בצבור⁷³.
וכמו שרבי שמעון מדייק ואומר שה' חטאות מתות ביחיד ולא בצבור,
מאותו דיוק רבי שמעון דייק יחיד ולא בשותפין, בית דין. ולכן אי אפשר
להעמיד כרבי שמעון את מה ששנינו בברייתא, מת אחד מבית דין פטור.

הדרן עלך פרק 'הורו בית דין'

72 אם מתים בצבור או לא.

73 משום שאי אתה יכול לומר ולד חטאת בשותפין שאין השותפין מביאים נקבה, שהם מביאים רק פר ושעיר. ואי
אתה יכול לומר תמורת חטאת בשותפות, שאין תמורה בשותפין, וכל שכן בבית דין. וילמוד סתום מן המפורש
מה מצינו בולד חטאת ותמורת חטאת ביחיד דברים אמורים ולא בשותפין, אף חטאת שמתו בעליה, ושכפרו
בעליה, ושעברה שנתה ביחיד ולא בשותפין. שחטאת שמת אחד מן השותפין קרבה. רש"י.